

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΥΧΟΣ 65 • ΕΥΡΩ 1,25
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2006

με την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ

15 χρόνια ΕΚΒΥ

Κοινωνική Περιβαλλοντική Ευθύνη και Απασχόληση

**Ανόρθωση πρεμνοφυών αείφυλλων
πλατύφυλλων δασών στο Άγιο Όρος**

**Ανταλλαγή τεχνογνωσίας για τη διατήρηση
και αειφόρο ανάπτυξη της Ροδόπης**

**Κοινωνική έρευνα για τη διαχείριση
των υδατικών πόρων του ποταμού Στρυμόνα**

Ανοιχτή Πύλη στη ...γνώση του νερού

Οδηγία INSPIRE: Υποδομές Χωρικών Δεδομένων

Σε αυτό το τεύχος

Κοινωνική Περιβαλλοντική Ευθύνη και Απασχόληση», το θέμα του 18ου Συνεδρίου του Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝΔΟΙΚΟ) που πραγματοποιήθηκε στη Βέροια (σελ. 2-3).

Το ΕΚΒΥ γιορτάζει, αναπολεί, κάνει απολογισμό του έργου του και αυτοκριτική, ιεραρχεί τις προτεραιότητές του για το μέλλον, με αφορμή τα δέκατα πέμπτα γενέθλιά του (σελ.4-6).

Το ΕΚΒΥ συμμετέχει στο πρόγραμμα «Ανοιχτές Θύρες» της ΓΓΕΤ με το έργο «Διάχυση της γνώσης των οικοσυστημάτων και του νερού» (σελ. 7).

Ένα έργο για την ανόρθωση των υποβαθμισμένων πρεμνοφυών δασών αειφύλλων πλατυφύλλων και φυλλοβόλων δρυών στο Αγ. Όρος (σελ. 8-9).

«Ανταλλαγή τεχνογνωσίας για την προώθηση του κοινού σχεδιασμού διαχείρισης περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας, στον ορεινό όγκο της Ροδόπης στο πνεύμα της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ». Ένα νέο έργο του ΕΚΒΥ (σελ. 10-11).

Στη διερεύνηση των απόψεων και προσδοκιών των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων με σκοπό την αειφορική διαχείριση των νερών του ποταμού Στρυμόνα, στοχεύει η κοινωνική έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του έργου LIFE-STRYMON (σελ.12-13).

Η επικείμενη κοινοτική οδηγία INSPIRE. Μια Υποδομή Χωρικής Πληροφορίας για την Ευρώπη που επικεντρώνεται στην περιβαλλοντική πολιτική (σελ. 14-15).

Το ηλεκτρονικό δελτίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής LIFEnews και η νέα έκδοση LIFE Focus, LIFE και Ευρωπαϊκά Δάση, παρουσιάζουν και εξάγουν τη σπουδαιότητα του έργου «Μέτρα διατήρησης για το φοινικόδασος του Βάι» (σελ. 16).

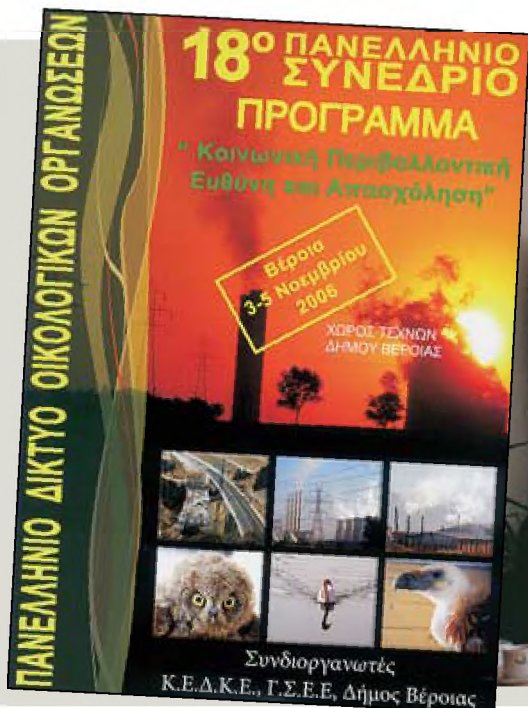
Κοινωνική Περιβαλλοντική Ευθύνη και Απασχόληση

Το Πανελλήνιο Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝΔΟΙΚΟ) πραγματοποίησε στη Βέροια, από τις 3 έως τις 5 Νοεμβρίου, το 18ο Πανελλήνιο Συνέδριο, σε συνεργασία με την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, τη Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας και τον Δήμο Βέροιας. Θέμα του Συνεδρίου ήταν η Κοινωνική Περιβαλλοντική Ευθύνη και Απασχόληση στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ενός νέου πλαισίου εθελοντικής ανάληψης ευθύνης από τις επιχειρήσεις για την κοινωνία και το περιβάλλον, όπου όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη παίζουν έναν σημαντικό ρόλο, με απώτερο στόχο τη δέσμευση για δημιουργία συμπτράξεων αμοιβαίου οφέλους.

Την έναρξη του Συνεδρίου χαιρέτισαν, εκ μέρους του Πρωθυπουργού, του Υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ κ. Στ. Καλογιάννη και του Υπουργού Ανάπτυξης κ. Δ. Σιούφα, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Απασχόλησης κ. Δ. Κοντός, ο Γενικός Διευθυντής Περιβάλλοντος κ. Ι. Βουρνάς και ο σύμβουλος κ. Κ. Αγγελόπουλος αντίστοιχα.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών του συνεδρίου και όσον αφορά στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν στην αναγκαιότητα διάδοσης ορθών πρακτικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και αποτύπωσαν τις ακόλουθες και προτάσεις, με την ελπίδα να αποτελέσουν βάση για περαιτέρω διάλογο:

1. Ανάληψη, εκ μέρους των επιχειρήσεων, δράσεων για τη προστασία του εργασιακού (υγεία και ασφάλεια) και ευρύτερου περιβάλλοντος.
2. Δημιουργία κοινά αποδεκτών εργαλείων μέτρησης και αξιολόγησης περιβαλλοντικής συμπεριφοράς.
3. Διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους, την κοινωνία και τις δημόσιες αρχές για την ανάληψη πρωτοβουλιών προστασίας του περιβάλλοντος.
4. Παραγωγή εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού για το περιβάλλον και την εταιρική κοινωνική ευθύνη.
5. Δημιουργία κινήτρων προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη για βελτίωση των περιβαλλοντικών και των κοινωνικών επιδόσεών τους.
6. Ανάπτυξη πρωτοβουλιών συντονισμού για εφαρμογή και διάδοση κοινών δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.
7. Δημιουργία Ακαδημίας Υπευθυνότητας.
8. Στήριξη δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, μέσα από

1η Συνάντηση περιβαλλοντικών οργανώσεων στο Φανάρι Κομοτηνής, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

τις προμήθειες του δημόσιου τομέα, με κριτήρια κοινωνικής και περιβαλλοντικής επίδοσης και με ανάπτυξη ολοκληρωμένης δημόσιας πολιτικής.

9. Δημιουργία θέσεων απασχόλησης στον τομέα του περιβάλλοντος με την υποστήριξη των δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας όπως στους τομείς της ανακύκλωσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του οικότουρισμού κ.λπ.
10. Ανάληψη πρωτοβουλιών, από την αυτοδιοίκηση –ως βασικός κοινωνικός εταίρος– που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και δημιουργία πράσινων θέσεων απασχόλησης σε τοπικό, περιφερειακό και διακρατικό επίπεδο και σε τομείς όπως η διαχείριση απορριμμάτων, οι αστικές αναπλάσεις, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο εναλλακτικός τουρισμός, η κοινωνική επιχειρηματικότητα κ.ά.

Στο πλαίσιο του συνεδρίου βραβεύτηκε ο καθηγητής Π.Α. Γεράκης, πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΕΚΒΥ, για την πολύχρονη δράση και ουσιαστική συμβολή του στην προστασία του περιβάλλοντος. Ο κ. Ν. Ασλάνογλου, μέλος της οργανωτικής επιτροπής, τόνισε ότι το ΠΑΝΔΟΙΚΟ οφείλει πάρα πολλά στον κ. Γεράκη, ο οποίος στάθηκε στο πλευρό των περιβαλλοντικών οργανώσεων με πατρικές και πάντα επιστημονικά τεκμηριωμένες προτάσεις.

Την τιμητική πλακέτα παρέλαβε εκ μέρους του κ. Γεράκη, ο καθηγητής ΑΠΘ κ. Σ. Τσιούρης, ο οποίος με τη σειρά του τόνισε τη μεγάλη προσφορά του κ. Γεράκη στη Γεωπονική Σχολή ΑΠΘ και στο ΕΚΒΥ, εξήρθε το ερευνητικό και διδακτικό του έργο που συνοδευόταν από αγώνες για την έμπρακτη προστασία του περιβάλλοντος και μετέφερε τον χαιρετισμό και τις ευχαριστίες του κ. Γεράκη.

Η τιμητική σας διάκριση με κάνει υπερήφανο γιατί προσφέρεται από ανθρώπους που αγωνίζονται στην πράξη, μέσα από πολλές αντιξοότητες. Με συγκινεί βαθύτατα γιατί σε μια δύσκολη περίοδο της ζωής μου φέρνει αναμνήσεις από τις συναντήσεις μας στο Φανάρι, στην Κερκίνη, στην Αθήνα, στο Μεσολόγγι, στο Αγρίνιο, στη Βέροια και από τους κοινούς αγώνες για θέματα όπως οι πηγές Αραβησσού, τα παράκτιο έλος Νέας Φώκαιας, ο Αχελώος, ο Μαραθώνας, το Άργος, οι Πρέσπες...

...Πολλές φορές έχω ερωτηθεί από φοιτητές, δημοσιογράφους και απλούς πολίτες «Τι μπορούν να κάνουν οι πολίτες για να έχουμε καθαρότερο και φυσικότερο περιβάλλον; Η απάντησή μου είναι πάντα η ίδια «Πρώτα από όλα να ενισχύουν υλικά και ηθικά τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, ιδίως τις τοπικές».

Οι αγώνες σας κατάφεραν να πείσουν πολιτικούς να συμπεριλάβουν στα Διοικητικά Συμβούλια των Φορέων Διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 και μέλη των οργανώσεών σας. Θετική εξέλιξη οπωσδήποτε, γιατί πολλά μπορείτε να προσφέρετε σε θέματα τεχνικά, επιστημονικά και ενημέρωσης κοινού. Υπάρχει όμως πάντα ο κίνδυνος εμπλοκής σε ανορθόδοξες διαδικασίες στη διαχείριση των πιστώσεων των Φορέων. Χρειάζεται προσοχή...

...Οι τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις αγωνίζονται να αποτρέψουν την παρανοϊκή καταστροφή γνωρίζοντας ή μάλλον αγνοώντας τις τεράστιες δυσκολίες. Το ίδιο κάνουμε όλοι μας και θα εξακολουθήσουμε να κάνουμε: οργανισμοί, ιδρύματα, φωτισμένοι δημόσιοι λειτουργοί και πολιτικοί. Αγώνες χωρίς τέλος.

Σας ευχαριστώ από το βάθος της καρδιάς μου και σας εύχομαι καλή υγεία και να είστε πάντα θαρραλέοι και ασυμβίβαστοι.

Π.Α. Γεράκης

15 χρόνια ΕΚΒΥ

Το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας δικαιούται να αισθάνεται υπερηφάνεια για την ίδρυση του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων-Υδροτόπων, 15 χρόνια πριν. Ενός Κέντρου που μέσα από ένα δίκτυο εκλεκτών συνεργατών, επιδεικνύει υποδειγματική οργάνωση, υψηλή ευθύνη και λαμπρά αποτελέσματα. Τολμώ να πω ότι αποτελεί φωτεινό παράδειγμα στην ελληνική πραγματικότητα.

Θεωρώ χρέος μου να εξάρω τον τρόπο λειτουργίας, τον ρυθμό ανάπτυξης και την επιστημονική εγκυρότητα που χαρακτηρίζουν το ΕΚΒΥ στους πολλαπλούς τομείς της δραστηριότητάς του, επιστημονικής, διαχειριστικής, συμβουλευτικής. Το ίδιο εκφράζει, εξάλλου, και η εμπιστοσύνη που αναπτύχθηκε σε όλες τις διοικητικές βαθμίδες των Υπουργείων με τα οποία συνεργάστηκε καθώς και η εκτίμηση του έργου του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εύχομαι το έργο του να συνεχίζεται με επιτυχία προς τη διάσωση των ελληνικών βιοτόπων.

Νίκη Γουλανδρή

Κάθε επέτειος αποτελεί αφορμή για απολογισμό και ευκαιρία για αυτοκριτική. Πώς ξεκινήσαμε, πώς προχωρήσαμε, πώς φθάσαμε στη σημερινή δομή του ΕΚΒΥ, τι πετύχαμε και τι παραλείψαμε, τι θα μπορούσαμε να έχουμε κάνει και δεν το κάναμε;

Ξεκινήσαμε τρεις άνθρωποι, επιλεγμένοι από το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, το οποίο είχε αναλάβει την ευθύνη οργάνωσης και λειτουργίας του Κέντρου. Ο κ. Π.Α. Γεράκης, καθηγητής της Γεωργικής Οικολογίας και από τους εμπνευστές της ίδρυσης του Κέντρου, ως Διευθυντής του Κέντρου, ο Γιάννης Τρούμπης, δημοσιογράφος και εκδότης οικολογικού περιοδικού, ως Διευθυντής Ενημέρωσης και Δημοσίων Σχέσεων και ο υποφαινόμενος, ως Γενικός Σύμβουλος και Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής. Ξεκινήσαμε χωρίς καμιά υποδομή, φερέοικοι και φερέστιοι. Αρχικά εγκατασταθήκαμε στο κτίριο της Γεωργικής Οικολογίας στο Αγρόκτημα του Πανεπιστημίου, αλλά σύντομα, με την πρόσληψη του πρώτου προσωπικού, ο χώρος –δύο δωμάτια όλα κι όλα– αποδείχθηκε ανεπαρκής και χρειάστηκε να μετακομίσουμε σε ένα από τα πέτρινα κτίρια του Αγροκτήματος, για να εγκατασταθούμε τελικά στο ιδιόκτητο μακεδονικού ρυθμού κτίριο, το οποίο κτίστηκε με τη φροντίδα, το μεράκι και την επίβλεψη του κ. Γεράκη. Παράλληλα με την εγκατάστασή μας σε μια μόνιμη στέγη, το Κέντρο στελεχώθηκε με το απαραίτητο για τις αυξανόμενες ανάγκες προσωπικό και αγοράστηκε ο αναγκαίος εξοπλισμός. Η πρόσληψη του προσωπικού έγινε με καθαρά αξιοκρατικά κριτήρια, χωρίς καμία απολύτως εξωτερική παρέμβαση.

Αρχίζει, έτσι, μια πυρετώδης δραστηριοποίηση του ΕΚΒΥ, σε πολλούς τομείς. Από τις πρώτες ενέργειες ήταν η διοργάνωση μιας συνάντησης γνωριμίας των περιβαλλοντικών οργανώσεων της χώρας και η προσπάθεια χάραξης μιας κοινής πολιτικής και στρατηγικής δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα, ασχοληθήκαμε με την απογραφή των υδροτόπων της χώρας μας, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύθηκαν σε έναν ξεχωριστό τόμο. Εκείνο όμως που συνέβαλε σημαντικά στην αναγνώριση του Κέντρου είναι η ανάληψη του έργου της «Αναγνώρισης, απογραφής και χαρτογράφησης των τύπων οικοτόπων του παραρτήματος Ι και των ειδών του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43 και η επιλογή των υποψήφιων προς ένταξη στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 περιοχών και η σύνταξη του επιστημονικού καταλόγου». Το έργο αυτό, στο οποίο εργάστηκαν πάνω από 120 επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων, και το οποίο χρηματοδοτήθηκε κατά 75% από την Ε.Ε. και κατά 25% από τα Υπουργεία Γεωργίας και ΥΠΕΧΩΔΕ, αποτέλεσε το «μεγάλο σχολείο» για πολλά από τα στελέχη μας. Τα έργα για την εκπόνηση 10 πιλοτικών ειδικών διαχειριστικών σχεδίων ισάριθμων περιοχών του ΦΥΣΗ 2000 και τη διαχείριση παράκτιων περιοχών έδωσαν την ευκαιρία στο προσωπικό να εξοικειωθεί με τα προβλήματα της διαχείρισης προστατευομένων περιοχών

καθώς και με θέματα ενημέρωσης και συμμετοχικού σχεδιασμού.

Τα προγράμματα της αποκατάστασης της Κάρλας και άλλων λιμνών, όπως και τα προγράμματα της αποκατάστασης και επέκτασης του φοινικόδασους στο Βάι της Κρήτης, της ανόρθωσης των υποβαθμισμένων πρεμνοφυών δασών αειφύλλων πλατυφύλλων και φυλλοβόλων δρυών του Αγίου Όρους και της αποκατάστασης του παραποτάμιου δάσους του Νέστου, συνέβαλαν ώστε να αποκτήσει το προσωπικό του ΕΚΒΥ σημαντική εμπειρία σε θέματα αποκατάστασης και ανόρθωσης οικοσυστημάτων, υγροτοπικών και χερσαίων.

Σήμερα το ΕΚΒΥ, με την εμπειρία που απέκτησε και τη σημερινή του οργάνωση και δομή, όπως αναφέρεται στο κείμενο της κ. Ε. Αλεξανδρίδου, Διευθύντριας του Κέντρου, είναι σε θέση να αναλαμβάνει σύνθετα προγράμματα, να τα φέρει σε πέρας με ακρίβεια και εγγυημένη ποιότητα, να βοηθά την πολιτεία στην ορθή λήψη αποφάσεων. Εκεί που υστερήσαμε από την αρχή είναι ότι υπερβάλαμε σε σεμνότητα στον τομέα των δημοσίων σχέσεων και της προβολής του έργου μας.

Σπύρος Ντάφης

Δεκαπέντε χρόνια πριν, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργοποιούσε –σε συνεννόηση με το ελληνικό Υπουργείο Περιβάλλοντος, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση και άλλους οργανισμούς– τις διαδικασίες ίδρυσης του ΕΚΒΥ, είχε προσδιορίσει τους άμεσους στόχους της προσπάθειας και τα μακροπρόθεσμα αναμενόμενα οφέλη. Το συμβόλαιο που υπέγραψε το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει το σκεπτικό της ίδρυσης:

Εκτός από την ανεπαρκή θεσμική και πρακτική προστασία, οι ελληνικοί υγρότοποι απειλούνται κυρίως από την ανεξέλεγκτη και ασυντόνιστη χρήση των πόρων τους και την οικονομική ανάπτυξη. Αυτή η συνεχής πίεση που ασκείται στους ελληνικούς βιοτόπους και πιο ειδικά στους υγροτόπους, προκαλεί σοβαρές απειλές και περιορίζει τις δυνατότητες διατήρησής τους όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε κοινοτικό επίπεδο.

Ένας βασικός λόγος που αυτές οι απειλές δεν αναχαιτίστηκαν ή δε μειώθηκαν σημαντικά μέχρι τώρα, είναι η ανεπάρκεια και ακαταλληλότητα των προσπαθειών για διατήρηση, διαχείριση και συνετή χρήση, καθώς και το γεγονός ότι οι προσπάθειες που έχουν γίνει δεν είχαν σωστή καθοδήγηση και αποτελεσματική εφαρμογή. Βασική παράμετρο για τη βελτίωση της κατάστασης της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, πέρα από τις δράσεις που εκτελούνται σε συγκεκριμένες περιοχές, θα αποτελέσει η ίδρυση και η λειτουργία ενός Κέντρου Βιοτόπων-Υγροτόπων.

Το έργο του Κέντρου αυτού θα είναι κυρίως η παρακολούθηση των οικολογικών συνθηκών, η παροχή (επιστημονικών και τεχνικών) πληροφοριών και συμβουλών, ο συντονισμός των σχετικών ενεργειών, η προετοιμασία ειδικών ενεργειών και η συμμετοχή στην εφαρμογή τους, η διάδοση πληροφοριών, καθώς επίσης και η θετική συμβολή στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ αυτών που εργάζονται στον τομέα της προστασίας, διατήρησης, διαχείρισης και συνετής χρήσης.

Για να ανταποκριθεί στα καθήκοντα που του ανατέθηκαν, το Μουσείο επένδυσε στη δημιουργία ενός οργανισμού με κατάλληλη φιλοσοφία, εκπαιδευμένο και αφοσιωμένο προσωπικό και υψηλού επιπέδου οργάνωση.

Δεκαπέντε χρόνια μετά, ο απολογισμός των προσπαθειών για την ίδρυση του ΕΚΒΥ είναι θετικός. Η ηγεσία του συμπυκνώνει 40 χρόνια πείρας στην έρευνα και στην εκπαίδευση για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και την αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με τη φύση. Το προσωπικό του αποτελείται από νέους, αλλά έμπειρους ανθρώπους που διαθέτουν υψηλή τεχνογνωσία. Το έργο του, όπως προκύπτει από τα προγράμματα που έχει υλοποιήσει, τα αρχεία που έχει δημιουργήσει, τους οργανισμούς που έχει υποστηρίξει, τις μελέτες και έρευνες που έχει

15 χρόνια ΕΚΒΥ

εκπονήσει, τα αποτελέσματα που έχει παραγάγει, είναι γνωστό στους αναγνώστες του ΑΜΦΙΒΙΟΥ.

Ωστόσο, τα προβλήματα και οι κίνδυνοι για το φυσικό περιβάλλον στην Ελλάδα δεν έχουν αρθεί. Οι ανάγκες για έρευνα, πληροφόρηση, εκπαίδευση, διαχείριση στην πράξη και συντονισμό δράσεων εξακολουθούν να είναι μεγάλες. Αποτελεί αυτό απόδειξη ότι το ΕΚΒΥ δεν έχει επιτύχει πλήρως τον σκοπό του; Θα λέγαμε πως μάλλον επιβεβαιώνει το ότι, για να αναστραφεί πλήρως η κατάσταση πρέπει να υπάρξει συντονισμένη δράση δημόσιων οργανισμών και ιδιωτικών φορέων, επιστημόνων και ακτιβιστών, υπηρεσιών επιτελικού σχεδιασμού και μηχανισμών υλοποίησης. Για το ΕΚΒΥ, η διαπίστωση αυτή αποτελεί επιπλέον ένδειξη ότι οι λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυσή του παραμένουν τόσο επίκαιροι, όσο και πριν από δεκαπέντε χρόνια. Η πρόκληση είναι να μεταφράζονται κάθε φορά στις κατάλληλες προτεραιότητες δράσης.

Έτσι, σήμερα, οι εργασίες του ΕΚΒΥ οργανώνονται με επίκεντρο τα οικοσυστήματα και τη σχέση του ανθρώπου με αυτά. Για κάθε τομέα, έχει τεθεί ένας κύριος, διαχρονικός σκοπός, ο οποίος μεταφράζεται, στο πλαίσιο προγραμμάτων εργασιών, σε ειδικότερες προτεραιότητες. Οι πίνακες παρουσιάζουν τους κύριους σκοπούς και τις τρέχουσες προτεραιότητες δράσης του οργανισμού. Μακριά από τις λογικές της «ιδιοκτησίας» ή της αποκλειστικής «κατοχής» γνωστικών αντικειμένων, που αδυνατίζουν τις επιμέρους προσπάθειες και δυναμιτίζουν τα αποτελέσματα, το ΕΚΒΥ πιστεύει σταθερά στις ευρείες συνεργασίες για τα αντικείμενα στα οποία εργάζεται.

ΤΟΜΕΑΣ «ΕΔΑΦΙΚΟΙ & ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ»

Κύριος σκοπός	Αειφορική διαχείριση υδατικών και εδαφικών πόρων.
Τρέχουσες προτεραιότητες	Συμβολή στην εφαρμογή της Κοινωνικής Οδηγίας 2000/60 για τους υδατικούς πόρους. Ανόρθωση και αποκατάσταση υποβαθμισμένων υδροτοπικών οικοσυστημάτων. Προώθηση αειφορικής γεωργίας. Χρήση τεχνητών υδροτόπων για διαχείριση αποβλήτων. Εφαρμογή σύγχρονων προσεγγίσεων και τεχνολογίας αιχμής στη διαχείριση των υδάτων. Επιστημονική πληροφόρηση της Πολιτείας και των κοινωνικών φορέων.

ΤΟΜΕΑΣ «ΒΙΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ»

Κύριος σκοπός	Διατήρηση βιοτικών πόρων και αειφορική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών.
Τρέχουσες προτεραιότητες	Περιγραφική και χωρική αποτύπωση οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας. Απογραφή, χαρτογράφηση και παρακολούθηση περιοχών. Ολοκληρωμένος σχεδιασμός διαχείρισης περιοχών και διατήρησης ή και αποκατάστασης οικοτόπων και ειδών. Υποστήριξη της διαχείρισης στην πράξη, μέσω της υποστήριξης των φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και της υλοποίησης έργων διατήρησης οικοτόπων και ειδών. Συμβολή στον σχεδιασμό πολιτικών για τη φύση και τη βιοποικιλότητα. Συμβολή στην εφαρμογή διεθνών συμβάσεων για τη φύση.

ΤΟΜΕΑΣ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Κύριος σκοπός	Προαγωγή του επιπέδου ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της κοινωνίας για τη διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων.
Τρέχουσες προτεραιότητες	Ενημέρωση του κοινού για τις αξίες των φυσικών οικοσυστημάτων. Προώθηση συμμετοχικού σχεδιασμού διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών. Ολοκληρωμένος σχεδιασμός έργων ανάδειξης και αναψυχής και υποδομών πληροφόρησης σε προστατευόμενες περιοχές. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Παροχή πληροφοριών και συμβουλευτική στήριξη στη δημόσια διοίκηση, την τοπική αυτοδιοίκηση και σε κοινωνικούς φορείς. Συνεργασία με περιβαλλοντικές οργανώσεις.

ΤΟΜΕΑΣ «ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ & ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ»

Κύριος σκοπός	Υποστήριξη λήψης αποφάσεων και σχεδιασμού μέτρων πολιτικής και έργων για τη διατήρηση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων
Τρέχουσες προτεραιότητες	Παραγωγή, ανάλυση, παρακολούθηση και αρχειοθέτηση γεωγραφικών και περιγραφικών πληροφοριών που σχετίζονται με φυσικά οικοσυστήματα. Σχεδιασμός και ανάπτυξη ή εφαρμογή για τη διαχείριση των πληροφοριών αυτών. Χρήση τηλεπισκοπικών δεδομένων (αεροφωτογραφίες, δορυφορικές εικόνες) ως πηγής πρωτογενών χωρικών πληροφοριών. Παροχή αξιόπιστων και επίκαιρων πληροφοριών σε οργανισμούς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ευτυχία Αλεξανδρίδου

Ανοιχτή Πύλη στη ...γνώση του νερού

Με το Πρόγραμμα «Ανοικτές Θύρες» που υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης δίδει σε ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς την ευκαιρία να επιδείξουν το σημαντικό έργο τους, στοχεύοντας στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που σχετίζονται με τα επιτεύγματα της επιστήμης και της τεχνολογίας και τη συμβολή τους στη βελτίωση της καθημερινής ζωής.

Το ΕΚΒΥ συμμετέχει στο Πρόγραμμα με το έργο «*Διάχυση της γνώσης των οικοσυστημάτων και του νερού*» και σκοπό να μεταφέρει την πολύπλευρη όψη και αξία του νερού στο ευρύ κοινό, μέσα από την προβολή της πείρας και της τεχνογνωσίας του οργανισμού σε θέματα που αφορούν στους υδατικούς πόρους και στα φυσικά οικοσυστήματα.

Το έργο, διάρκειας 15 μηνών, θα υλοποιηθεί μέσω επιμέρους δράσεων που αφορούν στον σχεδιασμό μίας έκθεσης για το νερό, στη διοργάνωση ημερίδας καθώς και στην παραγωγή σχετικών, έντυπων και ηλεκτρονικών, εκδόσεων.

Η έκθεση «Ανοιχτή Πύλη στη Γνώση του Νερού», που θα πραγματοποιηθεί στον εκθεσιακό χώρο του σταθμού Σύνταγμα του Αττικού Μετρό στην Αθήνα από τις 2 έως τις 6 Φεβρουαρίου 2007, αναλαμβάνει να διαπλέξει τη σχέση του υδάτινου στοιχείου με τα φυσικά οικοσυστήματα αλλά και τον άνθρωπο, επιχειρώντας να δομήσει το «χρονολόγιο» του νερού. Ένα χρονολόγιο που ξεκινά από την εμφάνιση της ζωής για να ξετυλίξει διαφορετικές πτυχές των υδατικών πόρων ανά τους αιώνες, να μεταβεί στο παρόν, να αναλύσει καίρια προβλήματα που σχετίζονται με το νερό και να καταλήξει στον ρόλο και τη συμβολή του ΕΚΒΥ στην προσπάθεια αντιμετώπισής τους. Σύγχρονες επιστημονικές μέθοδοι απογραφής, αξιολόγησης, διαχείρισης, αποκατάστασης και ανάδειξης των φυσικών υδατικών πόρων, προβάλλουν την ταυτότητα, την ερευνητική δράση και τα έργα του Οργανισμού. Χρησιμοποιούνται ως μέσο για την ευρεία διάδοση της γνώσης του υδάτινου στοιχείου.

Η ημερίδα με θέμα «Οικοσυστήματα και Νερό», θα πραγματοποιηθεί στις 2 Φεβρουαρίου 2007 στην Αθήνα και θα απευθύνεται στην επιστημονική κοινότητα και σε επιλεγμένα στελέχη της διοίκησης, με αρμοδιότητα στη διαχείριση των υδατικών πόρων, των οικοσυστημάτων και του φυσικού περιβάλλοντος. Σκοπός της είναι η παρουσίαση των τρόπων εκτίμησης των επιδράσεων του νερού στους οργανισμούς των υγροτόπων και των μεθόδων καθορισμού των απαιτούμενων περιβαλλοντικών παροχών σε ποταμούς και των αντίστοιχων στάθμεων σε λίμνες. Προς την κατεύθυνση αυτή, θα τονισθεί η εξάρτηση των φυσικών οικοσυστημάτων από το νερό, μέσα

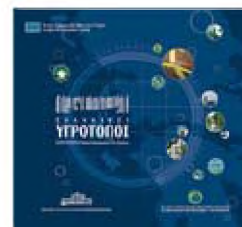

Τεχνητή Λίμνη Κρεμαστών, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμον

από την ανασκόπηση εργαλείων που έχουν εφαρμοσθεί έως σήμερα και την παρουσίαση επιλεγμένων παραδειγμάτων από υγροτόπους της Μακεδονίας, όπως οι λίμνες Χειμαδίτιδα και Κερκίνη και ο ποταμός Στρυμόνας.

Η νέα έκδοση, 250 σελίδων, με τίτλο «*Υδατικό καθεστώς και βιωτή υγροτόπων - προτεινόμενη στάθμη λιμνών και παροχή ποταμών Μακεδονίας και Θράκης*», πραγματεύεται και προτείνει ελάχιστες τιμές παροχής και στάθμης για τους ποταμούς και τις λίμνες της Μακεδονίας και της Θράκης. Παρουσιάζει τον επιστημονικό προβληματισμό που υπάρχει διεθνώς για το θέμα αυτό, επισημαίνει προτεραιότητες έρευνας και παρακολούθησης, επιχειρεί να επικαιροποιήσει τη γνώση, τονίζοντας τη δυναμικότητα και τις διαρκείς μεταβολές των συστημάτων που συνθέτουν οι λίμνες και οι ποταμοί. Η έκδοση θα παραχθεί ως το τέλος του έτους και θα διακινηθεί σε επιλεγμένες ομάδες (στελέχη της δημόσιας διοίκησης, φορείς διαχείρισης κ.ά.).

Στο πλαίσιο του έργου, θα αναπαράχθει και το **CD-ROM «Ελληνικοί Υγροτόποι»**, σε 1.000 αντίτυπα, τα οποία θα διοχετευθούν στην εκπαιδευτική κοινότητα, σε σχετικούς με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση φορείς, σε υποδομές ερμηνείας περιβάλλοντος και σε βιβλιοθήκες, από όπου θα υπάρχει η δυνατότητα δανεισμού του από τα σχολεία όλης της χώρας.

Για τις δράσεις του έργου, αλλά και για τα επιτεύγματα που σχετίζονται με τη διαχείριση του νερού και τη διατήρηση των οικοσυστημάτων του, θα δημιουργηθεί τηλεοπτικό spot, θα δημοσιευθούν στοιχεία στην ιστοσελίδα του ΕΚΒΥ, θα δοθούν σχετικές συνεντεύξεις και θα αποσταλούν δελτία τύπου.

Το έργο συγχρηματοδοτείται κατά 70% από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και κατά 30% από το Ελληνικό Δημόσιο, στο πλαίσιο της Δράσης 4.4.5 «ΕΡΜΗΣ», πρόγραμμα «Ανοικτές Θύρες-2ος Κύκλος» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ» - Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000 - 2006.

Κατερίνα Μπόλη

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Έργο LIFE-ΦΥΣΗ:

Ανόρθωση υποβαθμισμένων πρεμνοφυών δασών αειφύλλων πλατυφύλλων και φυλλοβόλων δρυών στο Άγιο Όρος

Στη Δασοπονία διακρίνονται, ανάλογα με τον τρόπο αναγέννησής τους, τρεις διαχειριστικές μορφές δάσους. Η **σπερμοφυής** μορφή, στην οποία η αναγέννηση γίνεται με σπόρους, η **πρεμνοφυής** μορφή, στην οποία η αναγέννηση γίνεται με πρεμνοβλαστήματα και η **διφυής** μορφή, στην οποία η αναγέννηση γίνεται, τόσο με σπερμοβλαστήματα, όσο και με πρεμνοβλαστήματα.

Η σπερμοφυής μορφή αποτελεί την πιο συνηθισμένη μορφή του φυσικού δάσους, ενώ η πρεμνοφυής είναι μια καθαρά ανθρωπογενής μορφή. Η άσκησή της είναι δυνατή μόνο σε είδη που έχουν την ικανότητα να πολλαπλασιάζονται με παραβλαστήματα. Την ικανότητα αυτή εμφανίζουν κυρίως τα πλατύφυλλα είδη στις θερμότερες περιοχές. Γι' αυτό η διαχειριστική αυτή μορφή αναπτύχθηκε κυρίως στην Παραμεσόγειο περιοχή, όπου ενασκείται ακόμα και σήμερα. Στη χώρα μας, τα πρεμνοφυή δάση καταλαμβάνουν το 47% της δασοσκεπούς έκτασης έναντι 40% της Ιταλίας, 38% της Γαλλίας, 10% της Ισπανίας και 5% της Πορτογαλίας.

Από οικονομική-διαχειριστική άποψη, χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πρεμνοφυών δασών είναι οι μικροί χρόνοι παραγωγής (περίτροπος χρόνος), το μικρό ξυλαπόθεμα και η παραγωγή ξύλου λεπτών διαστάσεων και χαμηλής, σχετικά, αξίας. Η διαχείρισή τους είναι εκτατική, εύκολη και καθώς δεν απαιτεί ιδιαίτερα καταρτισμένο προσωπικό, ταιριάζει σε μικρούς ιδιώτες δασοκτήμονες.

Από δασοκομική-οικολογική άποψη στις πρεμνοφυείς συστάδες επέρχεται υποβάθμιση του εδάφους και, κατά συνέπεια, και των λειτουργιών του οικοσυστήματος. Το έδαφος αποκαλύπτεται περιοδικά, με τις εφαρμοζόμενες αποψιλωτικές υλοτομίες, ανά μικρά σχετικά διαστήματα και έτσι υπόκειται σε διάβρωση. Με την απόληψη έμφλοιου ξύλου μικρών διαστάσεων, πλούσιου σε ανόργανα συστατικά, απομακρύνονται για πάντα από το οικοσύστημα σημαντικές ποσότητες ορυκτών στοιχείων.

Η πρεμνοφυής διαχείριση οδηγεί, λόγω της μεγάλης ανταγωνιστικής ικανότητας των πρεμνοβλαστημάτων και της μεγάλης

πυκνότητας των συστάδων, σε μείωση της βιοποικιλότητας, τόσο της χλωρίδας, όσο και της πανίδας.

Παρά τα μειονεκτήματά τους, οικονομικά και κυρίως οικολογικά, τα πρεμνοφυή δάση έπαιξαν έναν πολύ σημαντικό ρόλο, εφοδιάζοντας την αγορά με καυσόξυλα και ξυλοκάρβουνα, απαραίτητα, όχι μόνο για τα νοικοκυριά, αλλά και για τις βιοτεχνίες και βιομηχανίες, παρέχοντας δηλαδή την πρώτη πηγή ενέργειας. Μετά την ανακάλυψη των γαιανθράκων και των υδρογονανθράκων ως πηγής ενέργειας, ο οικονομικός ρόλος των πρεμνοφυών δασών έχει μειωθεί σημαντικά, τα οικολογικά όμως μειονεκτήματα παραμένουν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το πρόβλημα της αναγωγής των πρεμνοφυών δασών σε σπερμοφυή τέθηκε ευθύς εξ αρχής, με την εμφάνιση της δασοπονίας ως ξεχωριστής επιστήμης. Στη γερμανική βιβλιογραφία αναφέρεται ως «*Umwaldung*» και ο σκοπός της αναγωγής ήταν κυρίως οικονομικός (αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας των συστάδων και της χρηματικής απόδοσης). Η αναγωγή συνοδεύθηκε με αλλαγή των πλατυφύλλων ειδών και εισαγωγή των περισσότερο αποδοτικών κωνοφόρων (ενρηνίωση). Σύντομα φάνηκαν τα μειονεκτήματα αυτής της μεθόδου, τόσο σε ότι αφορά τη μείωση της παραγωγικής ικανότητας των εδαφών, όσο και στη βιοποικιλότητα και οικολογική ισορροπία και σταθερότητα των οικοσυστημάτων. Λόγω της εξέλιξης αυτής, δηλαδή της υποβάθμισης της παραγωγικής ικανότητας του εδάφους με την εισαγωγή κωνοφόρων και της αλλοίωσης του τοπίου, άρχισε να εφαρμόζεται μια άλλη μέθοδος ανόρθωσης, με την αναγωγή μέσω καλλιεργητικών επεμβάσεων. Στη γερμανική βιβλιογραφία αναφέρεται ως «*Uebeführung*». Με τη μέθοδο αυτή χειριζόμαστε τα πρεμνοφυή δάση σαν να ήταν σπερμοφυή και παίρνουμε όλα τα καλλιεργητικά μέτρα που θα εφαρμόζαμε σε ένα σπερμοφυές δάσος. Στη χώρα μας, η μέθοδος εφαρμόζεται με επιτυχία, κυρίως στα πρεμνοφυή δάση της πλατύφυλλης δρυός και της απόδισκης βαλκανικής δρυός, κυρίως στα δημόσια δρυοδάση αλλά και σε ιδιωτικά. Στα αειφύλλα πλατύφυλλα δεν είχε εφαρμοσθεί αυτή η μέθοδος παρά μόνο πειραματικά.

Μη αραιωμένη συστάδα, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Π. Κακούρος

Στο Άγιο Όρος, τόσο στην περίπτωση των δρυοδασών, όσο και σε εκείνη των αείφυλλων πλατύφυλλων εφαρμόστηκε αποκλειστικά η μέθοδος της αναγωγής- ανόρθωσης δια της καλλιέργειας, σε μια έκταση 500 ha (5.000 στρεμμάτων) και στο πλαίσιο του έργου LIFE-ΦΥΣΗ «Ανόρθωση των πρεμνοφυών δασών *Quercus frainetto* και *Quercus ilex* στο Άγιο Όρος» το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και την Ιερά Κοινότητα Αγίου Όρους.

Η πρόταση του έργου συντάχθηκε από το ΕΚΒΥ για λογαριασμό της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Όρους, εγκρίθηκε το 2003 και το τριετές έργο άρχισε να εφαρμόζεται από το 2004. Την ευθύνη διαχείρισης του έργου και ειδικότερα της δράσης για την εφαρμογή των αναγωγικών υλοτομιών, ανέλαβε η Ιερά Κοινότητα. Το ΕΚΒΥ ανέλαβε την επιστημονική στήριξη και συμβολή, εκπονώντας τη μελέτη ανόρθωσης, των συγκεκριμένων οικοσυστημάτων του Αγίου Όρους, εγκαθιστώντας σύστημα παρακολούθησης, συντάσσοντας τεχνικό οδηγό ανόρθωσης οικοσυστημάτων, υλοποιώντας ενέργειες διάχυσης των αποτελεσμάτων και προβολής του έργου (π.χ. έντυπο, ταινία, ιστοσελίδα, άρθρα, δημοσιεύματα τύπου).

Από πλευράς ΕΚΒΥ, επιστημονικός υπεύθυνος υπήρξε ο υποφαινόμενος, με άμεσο συνεργάτη τον κ. Π. Κακούρο, ο οποίος ήταν και ο υπεύθυνος υλοποίησης των υποχρεώσεων του ΕΚΒΥ. Από την Ιερά Κοινότητα, υπεύθυνος του έργου ήταν ο Ιερομόναχος Πατέρας Γρηγόριος Γρηγοριάτης, με τεχνικό υπεύθυνο εφαρμογής του έργου τον κ. Κ. Κόντο.

Τα αποτελέσματα του έργου είναι ιδιαίτερος θετικά. Οι αραιώσεις έγιναν με ιδιαίτερη προσοχή και με απόλυτη επιτυχία. Σε αυτό συνέβαλε η καλή οργάνωση των εργασιών, η κατάρτιση των μοναχών και του προσωπικού των Ιερών Μονών καθώς και η τεχνική και επιστημονική στήριξη της Ιεράς Κοινότητας και του ΕΚΒΥ. Η ορθή εφαρμογή της μεθόδου και η συστηματική παρακολούθηση των εργασιών επέτρεψαν μεταξύ άλλων τον εντοπισμό των ειδικών δυσκολιών που έχει η εφαρμογή των αναγωγικών καλλιεργητικών υλοτομιών και οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην κοστολόγηση

Αραιωμένη συστάδα, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Π. Κακούρος

και στον χρονικό προγραμματισμό των εργασιών. Ειδικότερα, εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου στην απόφαση για την ένταση των αραιώσεων έπρεπε να συνεκτιμηθούν οι τοπικές συνθήκες χιονόπτωσης και επιβεβαιώθηκε η μεγάλη δυσκολία εφαρμογής της μεθόδου λόγω των πυκνών αναρριχώμενων φυτών.

Σημαντική δράση του έργου ήταν η εγκατάσταση του συστήματος παρακολούθησης των συστάδων που αραιώθηκαν, μέσω ενός δικτύου 45 μόνιμων επιφανειών, από τις οποίες συλλέχθηκαν τα δεδομένα βάσης για τη μελλοντική αξιολόγηση της εξέλιξης της δομής και της βλάστησης των συστάδων. Για τον σκοπό αυτό μετρήθηκαν περισσότερα από 3.500 δέντρα, ελήφθησαν πάνω από 30 δειγματοληπτικές επιφάνειες βλάστησης και 100 δείγματα εδάφους.

Για τον επισκέπτη η πιο άμεσα αντιληπτή διαφορά αφορά τη μεγάλη βελτίωση της προσπελασιμότητας των συστάδων που καλλιεργήθηκαν οι οποίες πριν ήταν περίπου αδιάβατες.

Συνολικά, το έργο αυτό εκτός από τα θετικά αποτελέσματα για τα δάση δρυός του Αγίου Όρους, αποτέλεσε και μια σημαντική πειραματική εφαρμογή για την εφαρμογή των αναγωγικών καλλιεργητικών υλοτομιών, ιδιαίτερα στα δάση αριάς, στα οποία η παρακολούθηση θα συνεχισθεί και μετά τη λήξη του έργου, με τη βοήθεια του ΕΚΒΥ και ειδικών επιστημόνων.

Με την ευκαιρία της ολοκλήρωσης του έργου στο τέλος του 2006, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Ιερά Κοινότητα και ιδιαίτερα τον Πατέρα Γρηγόριο για την ιδιαίτερα καλή συνεργασία που είχαμε, τους υπεύθυνους μοναχούς για τη διαχείριση των δασών των Ιερών Μονών, οι οποίοι βοήθησαν πολύπλευρα στην υλοποίηση του έργου, αλλά και να τονίσω την ιδιαίτερη συμβολή δύο νέων ανθρώπων, του κ. Π. Κακούρου και του κ. Κ. Κόντου. Είναι οι δύο δασολόγοι που εργάστηκαν με πίστη και ζήλο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην αίσια και επιτυχή έκβαση του έργου. Είναι αυτοί που, κατά το κοινώς λεγόμενο, «τράβηξαν κουπί».

Σπύρος Ντάφης

Ανταλλαγή τεχνογνωσίας για τη διατήρηση και διαχείριση της Ροδόπης

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Γ. Σκιαδάρεσης

Δάσος Ελαπίς Φωτ. Αρχείο
ΕΚΒΥ/Εγγρωμον

Στο πλαίσιο εφαρμογής αφενός της περιβαλλοντικής και αναπτυξιακής πολιτικής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης και αφετέρου της περιφερειακής πολιτικής της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για την ανάπτυξη της περιοχής ευθύνης της, υλοποιείται στην Ροδόπη το έργο «Ανταλλαγή τεχνογνωσίας για την προώθηση του κοινού σχεδιασμού διαχείρισης περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας, στον ορεινό όγκο της Ροδόπης στο πνεύμα της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ». Το έργο σχεδιάστηκε από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης, με τη σύμφωνη γνώμη της Ένωσης Δήμων Ροδόπης της Βουλγαρίας και χρηματοδοτείται από την Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG IIIA Ελλάδα-Βουλγαρία, στο πλαίσιο του Μέρους 3.2 «Προστασία, Ανάδειξη και Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος». Η διάρκειά του είναι δύο έτη και προβλέπεται να ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο του 2007.

Σκοπός του έργου είναι η ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας και η προώθηση κοινών προσεγγίσεων σχετικών με:

- α) τη διατήρηση, ολοκληρωμένη διαχείριση και ανάδειξη των περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας του διασυνοριακού όρους Ροδόπη (στο πνεύμα των οικείων οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης π.χ. 92/43/ΕΟΚ, 79/409/ΕΟΚ, 2000/60/ΕΚ).
- β) την ενίσχυση της τεχνογνωσίας του προσωπικού που είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση των περιοχών αυτών.

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό του, το έργο διαιρείται στα εξής δύο υποέργα:

Υποέργο 1: Επιστημονική υποστήριξη της υλοποίησης του έργου

Υποέργο 2: Διοργάνωση και διεξαγωγή συνεδρίου

Το 1ο υποέργο υλοποιείται από το ΕΚΒΥ, με ανάθεση από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης τον Μάιο 2006. Ευθύνη του ΕΚΒΥ είναι η διασφάλιση της επίτευξης του σκοπού του έργου, μέσα από την εκπόνηση των επιστημονικών εργασιών που απαιτούνται για την άρτια οργάνωση και διεξαγωγή τριήμερου συνεδρίου, το οποίο θα αποσκοπεί στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας αναφορικά με την διατήρηση, διαχείριση, ανάδειξη και αιεφόρο ανάπτυξης της Ροδόπης στις δύο χώρες. Ειδικότερα, το ΕΚΒΥ έχει την ευθύνη:

- Διαμόρφωσης των βασικών κειμένων εργασίας που παρουσιάστηκαν στο συνέδριο και αποτέλεσαν αντικείμενο συζήτησης μεταξύ των δύο πλευρών, της πρότασης ειδικών επιστημονικών από κάθε χώρα για την σύνταξη και εισήγηση των επιμέρους βασικών κειμένων εργασίας και της εκπόνησης του προγράμματος του συνεδρίου.
- Εντοπισμού και της ανάλυσης των αναγκών επιμόρφωσης και ενίσχυσης της τεχνογνωσίας στις δύο χώρες.
- Παραγωγής σχετικού ενημερωτικού υλικού, το οποίο θα διατεθεί στους ασχολούμενους με τη διαχείριση της

Ροδόπης στην Ελλάδα και στη Βουλγαρία, για την επιμόρφωσή τους.

- Σύνταξης και επιμέλειας των πρακτικών του συνεδρίου.
- Παροχής συμπληρωματικού υλικού κατά τη διεξαγωγή του συνεδρίου.
- Παροχής επιστημονικών συμβουλών προς την Οργανωτική Επιτροπή κατά τις φάσεις προετοιμασίας και διεξαγωγής του συνεδρίου.

Το υποέργο βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο 2007. Έως σήμερα πραγματοποιήθηκαν και ολοκληρώθηκαν οι εργασίες που αφορούσαν στην προετοιμασία και στη διεξαγωγή του συνεδρίου, ενώ οι εργασίες που αφορούν στην έκδοση των πρακτικών και στην παραγωγή του υλικού για την επιμόρφωση προσωπικού βρίσκονται σε εξέλιξη.

Το συνέδριο με τίτλο «Διατήρηση και αειφόρος ανάπτυξη της Ροδόπης: ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας» πραγματοποιήθηκε στο Συνεδριακό Κέντρο Παρανεστίου, από 14 έως 16 Σεπτεμβρίου 2006, με τη συμμετοχή εισηγητών από την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και από υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το παρακολούθησαν έλληνες και βούλγαροι επιστήμονες, στελέχη της δημόσιας διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μέλη περιβαλλοντικών οργανώσεων, αλλά και επαγγελματίες της περιοχής.

Η έναρξη των εργασιών του πραγματοποιήθηκε από τον Πρόεδρο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης κ. Κ. Τάτση, ο οποίος τόνισε το όραμα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης «η Ροδόπη να καταστεί παράδειγμα αειφόρου ανάπτυξης εντός των συνόρων Ελλάδας και Βουλγαρίας αλλά και για άλλες διασυνοριακές περιοχές των Βαλκανίων και της Ευρώπης». Στη συνέχεια, ο κ. Γ. Κρεμλής, προϊστάμενος της Υπηρεσίας Δ.3 της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έθεσε το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση της φύσης. Εκπρόσωποι των αρμόδιων υπουργείων Ελλάδας και Βουλγαρίας παρουσίασαν τις εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές και τις πολιτικές για τον τουρισμό, ενώ ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης έθεσε το πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής που ακολουθεί η περιφέρειά του. Η πρώτη συνεδρία έκλεισε με την κ. Κατερίνα Ραφτοπούλου, εκπρόσωπο της εξωτερικής μονάδας παρακολούθησης του LIFE, η οποία ανέλυσε παραδείγματα καλών πρακτικών αειφόρου ανάπτυξης ορεινών περιοχών, μέσα από την υλοποίηση έργων LIFE.

Στις δύο συνεδρίες με θέμα τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος που ακολούθησαν, ειδικοί επιστήμονες από τις δύο χώρες ανέπτυξαν θέματα που αφορούσαν:

- στις προστατευόμενες περιοχές της Ροδόπης, στη διατήρηση και διαχείρισή τους,
- στην περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση που ασκείται στη Ροδόπη και στις προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξή της,

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Π. Κακούρος

- στις ανάγκες επιμόρφωσης και ενίσχυσης της τεχνογνωσίας του προσωπικού που εργάζεται για τη διατήρηση και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος της Ροδόπης στις δύο χώρες.

Επίσης, ο Πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης ανέλυσε τον ρόλο του Φορέα στη διατήρηση της Ροδόπης, ενώ επιστήμονες, εκπρόσωποι οργανώσεων, παρουσίασαν άλλα έργα τα οποία υλοποιούνται στην περιοχή με χρηματοδότηση επίσης από την Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG IIIA Ελλάδα-Βουλγαρία και θα συμβάλλουν στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της Ροδόπης.

Κατά την τελευταία συνεδρία, η οποία είχε ως αντικείμενο την αειφόρο ανάπτυξη ορεινών περιοχών, έλληνες και βούλγαροι επιστήμονες ανέπτυξαν θέματα που αφορούσαν:

- στα υφιστάμενα και προγραμματιζόμενα προγράμματα για την αειφόρο ανάπτυξη της Ροδόπης στις δύο χώρες,
- στις προοπτικές ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού στη Ροδόπη,
- στη σημασία των δασών της Ροδόπης για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του συνεδρίου, οι τομείς της διατήρησης και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος της Ροδόπης, της ενημέρωσης και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, του εναλλακτικού τουρισμού και των ανθρωπίνων πόρων, αποτελούν τομείς προτεραιότητας για συνεργασία των δύο πλευρών στο πλαίσιο της προσπάθειας για την αειφόρο ανάπτυξη της Ροδόπης. Η συνεργασία στους ανωτέρω τομείς θα δρομολογηθεί στο πλαίσιο της υφιστάμενης συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης Δήμων Ροδόπης της Βουλγαρίας και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο ελληνικό τμήμα της Ροδόπης και λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο που θέτουν υφιστάμενα μνημόνια συνεργασίας των δύο χωρών.

Έλενα Χατζηχαράλαμους

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμίων

LIFE STRYMON

Κοινωνική έρευνα για τη διαχείριση των υδατικών πόρων του ποταμού Στρυμόνα

Στο πλαίσιο του έργου LIFE-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ «Διαχείριση των υδατικών πόρων στη λεκάνη του Στρυμόνα για τη μείωση των επιπτώσεων από τη γεωργία με τη χρήση σύγχρονων μεθόδων», το ΕΚΒΥ σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου (με υπεύθυνο τον καθηγητή Π. Τσάρτα) και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, διεξήγαγε εμπειρική έρευνα, με σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων και των προσδοκιών των άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων σε ότι αφορά τα προβλήματα και τις λύσεις για την αειφορική διαχείριση των υδατικών πόρων του Στρυμόνα, προς όφελος της τοπικής οικονομίας αλλά και της διατήρησης του πολύτιμου φυσικού πλούτου της περιοχής.

Για την αναγνώριση και ανάλυση των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων, συλλέχθηκαν στοιχεία με τη βοήθεια ερωτηματολογίου και συνεντεύξεων, τα οποία υπέστησαν επεξεργασία, ώστε να αποτελέσουν τη βάση σχεδιασμού των συμμετοχικών διαδικασιών και οργάνωσης των διαβουλεύσεων. Η εμπειρική έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο από Απρίλιο έως Μάιο του 2004, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Η ιδιαιτερότητα της κοινωνικής έρευνας οδήγησε στην επιλογή μιας σύνθετης μεθόδου, η οποία θα απέδιδε ορθότερα και εγκυρότερα τις απόψεις και θέσεις των ερωτώμενων. Η ομάδα μελέτης έθεσε ως βασικούς στόχους αφενός την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και των προβλημάτων στη διαχείριση των υδάτων του Στρυμόνα και αφετέρου τη διερεύνηση των απόψεων αλλά και των προσδοκιών των εκπροσώπων φορέων και υπηρεσιών οι οποίοι συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τη διαχείριση των υδάτων.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε βασίστηκε αφενός στην ανάλυση των γνωρισμάτων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων (Stakeholder analysis) και αφετέρου στην έρευνα σε πληροφορητές «κλειδιά» (Key-Informants research). Αρχικά συλλέχθηκαν στοιχεία σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας

από αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες. Στη συνέχεια, εντοπίστηκαν, με τη χρήση ποικίλων κριτηρίων, οι εμπλεκόμενες κοινωνικές ομάδες και αποτυπώθηκε ο ρόλος τους στη διαχείριση των υδάτων του ποταμού Στρυμόνα. Για τη διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας συντάχθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με επιλεγμένους εκπροσώπους των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων (ΤΟΕΒ, ΓΟΕΒ, ΔΕΒ, εκπρόσωποι ΟΤΑ, στελέχη δημόσιας διοίκησης, αναπτυξιακών συνδέσμων και φορέων κ.ά.) και καταγράφηκαν οι απόψεις, θέσεις και προτάσεις των ερωτώμενων για το ζήτημα της διαχείρισης των υδάτων του Στρυμόνα. Με τον τρόπο αυτό επιδιώχθηκε να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες και τα κυριότερα προβλήματα της υφιστάμενης κατάστασης αλλά και να καταγραφούν οι ιδιαίτερες θέσεις και πιθανές διαφορές ή διαφωνίες των εκπροσώπων των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα.

Σε ότι αφορά ειδικότερα την ανάλυση των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων, εξετάστηκαν δύο πεδία πιθανής ανάδειξης διαφορετικών απόψεων και θέσεων. Το ένα αφορούσε την επαγγελματική και θεσμική προέλευση των κοινωνικών ομάδων και το δεύτερο τη γεωγραφική προέλευση, ανεξάρτητα από την ιδιότητά τους.

Με βάση την επαγγελματική και θεσμική προέλευση των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων διακρίθηκαν οι ακόλουθες ομάδες: λήπτες απόφασης και διαχειριστές νερού (π.χ. ΔΕΒ, ΓΟΕΒ, ΤΟΕΒ), χρήστες νερού (γεωργοί, αλιείς, κτηνοτρόφοι, παροχείς υπηρεσιών τουρισμού, ΟΤΑ κ.ά.), εκπρόσωποι αναπτυξιακών εταιριών, συλλόγων, στελέχη υπηρεσιών κ.ά. Σχετικά με τους χρήστες των υδάτων του Στρυμόνα και ειδικότερα για τον κύριο χρήστη που είναι η γεωργία, επιλέχθηκε η εκπροσώπηση του μέσω των συλλογικών του οργάνων (π.χ. ενώσεις αγροτών), από τους ΟΤΑ (οι οποίοι εκφράζουν την τοπική κοινωνία, κατ' εξοχήν αγροτική) και από μεμονωμένους αγρότες.

Εγκατάσταση συστήματος μέτρησης παροχής του Στρυμόνα. Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Η. Χαλκίδης

Με βάση τη γεωγραφική τους προέλευση, οι εμπλεκόμενες κοινωνικές ομάδες διακρίθηκαν σε τρεις βασικές κατηγορίες: σε αυτούς που βρίσκονται ανάντη της λίμνης Κερκίνης, σε αυτούς που βρίσκονται στην παραλίμνια περιοχή και σε εκείνους που βρίσκονται κατάντη της λίμνης.

Εκτός από τις ανωτέρω βασικές κατηγορίες προσδιορίστηκαν και αναλύθηκαν εμπλεκόμενες κοινωνικές ομάδες σε επίπεδο νομού, περιφέρειας και εθνικό.

Το βασικό συμπέρασμα που προέκυψε από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας είναι ότι στις απόψεις και θέσεις που εκφράζονται από τις εμπλεκόμενες κοινωνικές ομάδες, μικρής σημασίας είναι οι διαφορές που προκύπτουν από την επαγγελματική και θεσμική προέλευση, αντίθετα η γεωγραφική προέλευση αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης αυτών των θέσεων και απόψεων.

Τα κύρια αποτελέσματα που προέκυψαν από την εμπειρική έρευνα συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτώμενων εκτιμά ότι η συμβολή των νερών του Στρυμόνα στην οικονομία είναι μεγάλη και επιβεβαιώνει ότι αυτό αποτελεί κοινή θέση της τοπικής κοινωνίας.
- Ιεραρχικά, ως περισσότερο ωφελημένες από τον Στρυμόνα αναφέρονται οι περιοχές ανάντη της λίμνης Κερκίνης, οι περιοχές κατάντη της Κερκίνης, η παράκτια ζώνη του Στρυμόνα (ίδιος αριθμός απαντήσεων) και τέλος, οι παραλίμνιες περιοχές.
- Οι τομείς που κατά σειρά ευνοούνται από την ύπαρξη του ποταμού είναι: α) η γεωργία, β) το φυσικό περιβάλλον και ο τουρισμός (ίδια σημασία) γ) η κτηνοτροφία και η αλιεία. Λιγότερο ευνοημένοι τομείς είναι το κυνήγι και η ποιότητα ζωής. Στην ανάντη περιοχή της λίμνης και πέριξ της λίμνης, η γεωργία, το οικοσύστημα και ο τουρισμός έχουν μεγαλύτερη σημασία, ενώ κατάντη της λίμνης η γεωργία

είναι ο τομέας που απέχει μακράν από τους υπόλοιπους. Αξιοσημείωτο, τέλος, είναι το χαμηλό ενδιαφέρον που καταλαμβάνει η ποιότητα ζωής, σε όλες τις περιοχές. Η οικονομική ευημερία, όπως προκύπτει από την αύξηση του εισοδήματος μέσω της γεωργίας και του τουρισμού, καθώς και η διατήρηση ενός υγιούς οικοσυστήματος, δεν συνδέεται άμεσα από τους ερωτώμενους με την ποιότητα της ίδιας τους της ζωής

- Οι τομείς που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον κατά σειρά προτεραιότητας είναι: α) η άρδευση (με σημαντική διαφορά από τους υπόλοιπους), β) η αντιπλημμυρική προστασία και γ) η προστασία του περιβάλλοντος, ενώ ακολουθούν, με λίγες αναφορές, ο τουρισμός, η αλιεία κ.ά.
- Κριτική στάση καταγράφεται ως προς τον τρόπο που ασκείται η διαχείριση του νερού στην περιοχή σήμερα. Οι κοινωνικές ομάδες που διαφωνούν με τον τρόπο άσκησης της διαχείρισης των νερών του Στρυμόνα είναι οι χρήστες του νερού αλλά και οι διαχειριστές του νερού, οι οποίοι, αναλόγως με το επίπεδο ευθύνης που φέρουν, είτε συμφωνούν με τον τρόπο άσκησης (γιατί αυτοί τον καθορίζουν), είτε κρατούν μια ουδέτερη στάση (γιατί αυτοί καλούνται να τον εφαρμόσουν).
- Μεταξύ των χρηστών του νερού εκτιμάται ότι οι διαφωνίες είναι μικρές μεταξύ άσκησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και αναγκών διατήρησης των οικοσυστημάτων. Οι διαφωνίες μεταξύ των χρηστών που ασκούν παραγωγικές δραστηριότητες (γεωργία, αλιεία, τουρισμός) είναι από ελάχιστες έως ανύπαρκτες και αφορούν, κυρίως, στον τουρισμό. Διαφωνίες σε μέτριο βαθμό προκύπτουν μεταξύ της γεωγραφικής θέσης των χρηστών (π.χ. θεωρείται ότι λαμβάνονται υπόψη περισσότερο οι ανάγκες της παραλίμνιας περιοχής και λιγότερο αυτής στα κατάντη).
- Σχεδόν το σύνολο των ερωτώμενων εκτιμά ότι δεν υπάρχουν συγκροτημένες απόψεις και θέσεις μεταξύ των κοινωνικο-επαγγελματικών ομάδων για τη διαχείριση του νερού. Επίσης, δηλώνει ότι δεν έχει κληθεί σχεδόν ποτέ με έναν δομημένο τρόπο να αποτυπώσει τις ανάγκες του και να εκφράσει τις απόψεις του για τη διαχείριση των υδάτων, καθώς επίσης και ότι δεν έχει λάβει με ολοκληρωμένο τρόπο την πληροφορία για τον τρόπο άσκησης της διαχείρισης. Φαίνεται, παράλληλα, τόσο η συναινετική διάθεση των ερωτώμενων όσο και ένας συμβατικός βαθμός ωριμότητας ως προς τις πιθανές λύσεις.

Τα ευρήματα της κοινωνικής έρευνας συνέβαλαν στον σχεδιασμό των συμμετοχικών διαδικασιών που θα ακολουθούσαν κατά την υλοποίηση του έργου, ώστε τα προτεινόμενα μέτρα διαχείρισης των υδατικών πόρων του ποταμού Στρυμόνα να αποτελέσουν προϊόν κοινής εργασίας όλων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων και να τύχουν κοινής αποδοχής.

Μαρία Κατσακιώρη

Παράλιμιο δάσος Δοϊράνης, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Σ. Μηνιώνης

Η σημασία των γεωγραφικών δεδομένων για τη λήψη αποφάσεων και τη διαχείριση διάφορων εθνικών, περιφερειακών και παγκόσμιων ζητημάτων αναφέρθηκε ως κρίσιμη στη Σύνοδο Κορυφής του 1992 στο Ρίο, καθώς και στη Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για την αξιολόγηση της εφαρμογής της Ατζέντα 21, το 1997.

Στα μέσα της δεκαετίας του '90, η παγκόσμια κοινότητα είχε αρχίσει να αντιλαμβάνεται το όφελος της χρήσης κοινών προτύπων και της διαλειτουργικότητας των γεωγραφικών δεδομένων. Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς συνειδητοποίησαν ότι φαινόμενα, όπως η μετανάστευση των ειδών, η ρύπανση του αέρα και των υδάτων, οι σεισμοί, οι πλημμύρες, οι καθιζήσεις εδαφών κ.ά., έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις, που, συχνά, διέρχονται τα σύνορα μιας χώρας. Έτσι, η αυξημένη ανάγκη για πρόσβαση σε ποικίλες περιβαλλοντικές θεματικές πληροφορίες που επηρεάζουν διασυννοριακά φαινόμενα, απαιτούσε την ύπαρξη ενός πλαισίου πολιτικών, θεσμικών ρυθμίσεων, τεχνολογιών, δεδομένων και ανθρώπινου δυναμικού, που να καθιστά δυνατή τη διανομή και αποτελεσματική χρήση της γεωγραφικής πληροφορίας.

Το 2002, στην Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ, αναγνωρίστηκαν τα οφέλη και οι δυνατότητες της ύπαρξης γεωγραφικών δεδομένων στο διαδίκτυο, με σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη. Ο όρος «Υποδομή Χωρικών Δεδομένων» υιοθετήθηκε τότε για να συμπεριλάβει τη συλλογή των πολιτικών και θεσμικών ρυθμίσεων, τεχνολογιών, δεδομένων και ανθρώπινου δυναμικού, που διευκολύνουν τη διαθεσιμότητα και πρόσβαση σε χωρικά δεδομένα.

Η επικείμενη κοινοτική οδηγία INSPIRE

Στο Έκτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, υπογραμμίστηκε ότι η περιβαλλοντική πολιτική πρέπει να βασίζεται σε ορθή γνώση και ενημερωμένη συμμετοχή. Χρειάζεται, επομένως, νέα προσέγγιση του τρόπου παρακολούθησης και αναφοράς, διαχείρισης και διάθεσης των δεδομένων στα διάφορα επίπεδα της διακυβέρνησης. Οι περιβαλλοντικές πολιτικές χρειάζονται οντότητες περιβαλλοντικής διαχείρισης που να περιορίζουν τη διπλή συλλογή των ίδιων δεδομένων, να προωθούν την εναρμόνιση, ευρεία διάδοση και χρήση των

πληροφοριών και να καλύπτουν το έδαφος διαφόρων κρατών μελών.

Το 2001, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την ανάπτυξη μιας Υποδομής Χωρικής Πληροφορίας για την Ευρώπη (INfrastructure for SPatial INfoRmation in Europe-INSPIRE), ώστε να καταστήσει διαθέσιμα περισσότερα και καλύτερα δεδομένα για τη χάραξη κοινοτικής πολιτικής και την εφαρμογή της στα κράτη μέλη σε όλα τα επίπεδα.

Η πρωτοβουλία INSPIRE επικεντρώνεται στην περιβαλλοντική πολιτική, αλλά είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά και σε άλλους τομείς, όπως της γεωργίας, των μεταφορών και της ενέργειας. Η πρόταση εστιάζεται ειδικότερα στις πληροφορίες που απαιτούνται για την παρακολούθηση και βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος, όπου περιλαμβάνονται ο **αέρας**, το **νερό**, το **έδαφος** και το **φυσικό τοπίο**.

Η προτεινόμενη οδηγία έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να εμπλουτίζεται από τα ποικίλα συστήματα πληροφοριών που υπάρχουν ήδη στα κράτη μέλη και να παρέχει ένα γενικό πλαίσιο, ώστε να μπορούν να λειτουργούν σε συνέργια μεταξύ τους, ενταγμένα στην Υποδομή Χωρικών Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η Ευρωπαϊκή Γεωγραφική Πύλη που έχει ήδη δημοσιευτεί στο διαδίκτυο (<http://eu-geoportal.jrc.it/>) και

Η μηχανή αναζήτησης της Ευρωπαϊκής Γεωγραφικής Πύλης

αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το έτος 2009, θα επιτρέπει την αναζήτηση, πλοήγηση και χρήση γεωγραφικών δεδομένων από διάφορους χρήστες ανά την Ευρώπη.

Όσον αφορά στην εναρμόνιση των χωρικών δεδομένων, η πρωτοβουλία INSPIRE ασχολείται μόνο με τις πτυχές που είναι αναγκαίες για να επιτευχθεί συνοχή μεταξύ των διαφόρων θεματικών επιπέδων και για να καταστούν διαθέσιμα για τη στήριξη των κοινοτικών πολιτικών. Η εναρμόνιση δεν θα απαιτεί από τα κράτη μέλη να αλλάξουν τη μορφή των χωρικών τους δεδομένων, αλλά να χρησιμοποιήσουν διεπαφές που μετατρέπουν ετερογενή δεδομένα σε δεδομένα ενιαίου τύπου, σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τα πρότυπα που θα ορίσει το INSPIRE. Η πρωτοβουλία INSPIRE βρίσκεται σε συνοχή με διάφορες πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ που εστιάζουν στην προώθηση της διάθεσης πληροφοριών του δημοσίου τομέα. Λαμβάνει, επίσης, υπόψη το υπάρχον νομικό πλαίσιο σχετικά με την προστασία των δεδομένων και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου με σκοπό την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών και την καταγραφή των απόψεών τους, έδειξαν τη σε μεγάλο βαθμό συμφωνία και την ευρεία υποστήριξη προς την προτεινόμενη πρωτοβουλία INSPIRE.

Οι συζητήσεις μεταξύ των αρμοδίων αρχών βρίσκονται σε εξέλιξη. Η επίσημη διαδικασία συμβιβασμού ξεκίνησε στις 21 Νοεμβρίου 2006, ενώ η τελική υιοθέτηση της Οδηγίας αναμένεται την άνοιξη του 2007. Με την έγκρισή της, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τροποποιήσουν την υπάρχουσα νομοθεσία τους ή να εισάγουν νέα και να εφαρμόσουν τις διατάξεις της Οδηγίας εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.ec-gis.org/inspire/home.html>

INSPIRE και ελληνική πραγματικότητα

Από ελληνικής πλευράς, την επικείμενη οδηγία παρακολουθούν ο Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφήσεων (ΟΚΧΕ), η ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε και το Τεχνικό Επιμελητήριο (ΤΕΕ). Ταυτόχρονα, συστάθηκε από το ΤΕΕ ομάδα εργασίας,

με σκοπό την ευαισθητοποίηση των φορέων που παράγουν και διαχειρίζονται γεωγραφική πληροφορία στη χώρα, την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και τη διατύπωση πρότασης προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο για την οργάνωση και λειτουργία Εθνικής Υποδομής Χωρικών Δεδομένων (ΥΧΔ).

Για τον σκοπό αυτό, το ΤΕΕ συγκάλεσε επιτροπή συζήτησης πάνω στην επικείμενη οδηγία, μέλη της οποίας είναι οι κυριότεροι φορείς που παράγουν και διαχειρίζονται γεωγραφικά δεδομένα. Η επιτροπή έχει πραγματοποιήσει ήδη 4 συναντήσεις για την ανταλλαγή απόψεων, τη διατύπωση προτάσεων και την ενημέρωση για την προετοιμασία υλοποίησης του INSPIRE και για το είδος, την ποιότητα και την πολιτική διάθεσης των γεωγραφικών τους δεδομένων. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων έγινε κατανοητό ότι η υλοποίηση μιας Εθνικής ΥΧΔ προϋποθέτει τον εντοπισμό και την επιλογή του φορέα που θα είναι υπεύθυνος για την εναρμόνιση των γεωγραφικών δεδομένων, σύμφωνα με την κατανομή των θεματικών επιπέδων που απαιτεί η οδηγία, τη σύσταση συντονιστικού φορέα και την εύρεση χρηματοδοτικού μέσου, καθώς και την επίλυση θεμάτων πολιτικής διάθεσης και πρόσβασης στα δεδομένα.

Για την ενημέρωση του κοινού πάνω στην επικείμενη Οδηγία και την ευαισθητοποίηση όλων των εν δυνάμει χρηστών γεωγραφικής πληροφορίας της χώρας, η επιτροπή του ΤΕΕ διοργάνωσε, στις 15 Νοεμβρίου 2006 σχετική ημερίδα στην Αθήνα. Όλοι οι φορείς που συμμετείχαν συμφώνησαν για την αναγκαιότητα ανάπτυξης μιας ενιαίας Εθνικής Υποδομής Χωρικών Δεδομένων και θέσπισης ενός φορέα που θα συντονίζει την προσπάθεια και θα εξυπηρετεί την εναρμόνιση των γεωγραφικών δεδομένων με τις προδιαγραφές της οδηγίας INSPIRE. Τον ρόλο αυτό προτάθηκε να αναλάβει ο ΟΚΧΕ. Στο πλαίσιο της διάχυσης της γεωγραφικής πληροφορίας στο κοινό διαπιστώθηκε, μεταξύ άλλων και η ανάγκη σαφούς διατύπωσης της πολιτικής διάθεσης των δεδομένων από τους φορείς.

Λένα Χατζηορδάνου

Παράκτιο τοπίο στη Δυτική Πελοπόννησο, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Έγχρωμων

Ένα βιώσιμο μέλλον για το φοινικόδασος του Βάι

Το ηλεκτρονικό δελτίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «LIFE news» και η νέα έκδοση LIFE Focus, «LIFE και Ευρωπαϊκά Δάση», υπό τον τίτλο «Ένα βιώσιμο μέλλον για το φοινικόδασος του Βάι», παρουσιάζουν και εξάγουν τη σπουδαιότητα του έργου LIFE-ΦΥΣΗ «Μέτρα διατήρησης για το φοινικόδασος του Βάι», που εκπονήθηκε από το ΕΚΒΥ (1999-2002), σε συνεργασία με την Ιερά Μονή Τοπλού και τη Διεύθυνση Δασών Λασιθίου.

Στα σχετικά κείμενα γίνεται αναλυτική περιγραφή της μοναδικότητας και σπουδαιότητας του δάσους που συνθέτουν οι φοίνικες του Θεόφραστου στο βορειοανατολικό άκρο της Κρήτης, αλλά και των προβλημάτων που προέκυψαν από τις επάλληλες εκχερσώσεις και την άναρχη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Ιδιαίτερα διεξοδική είναι η περιγραφή του έργου, των σκοπών και των δράσεων του.

Για την επιτυχία του έργου επισημαίνεται χαρακτηριστικά:

Το έργο διπλασίασε την έκταση του φοινικοδάσους. Οι φοίνικες αποκαταστάθηκαν σε 13,4 εκτάρια και διασφαλίστηκε η φυσική αναγέννηση σε 2,7 εκτάρια. Κατάφερε, έτσι, να αυξήσει την επιφάνεια του δάσους από 15,6 σε 31,7 εκτάρια. Οι δράσεις αποκατάστασης, όπως η περίφραξη, οι φυτεύσεις και η εγκατάσταση αρδευτικού συστήματος αποδείχθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές, με 95% ποσοστό επιτυχίας.

...Η ομάδα έργου συγκέντρωσε σημαντικές γνώσεις για την οικολογία των φοινίκων, για τη διαχείριση και την αποκατάστασή τους. Αυτή η γνώση διαβιβάστηκε επιτυχώς στη Δασική Υπηρεσία, την υπεύθυνη αρχή για την προστασία του δάσους, η οποία πριν από την εφαρμογή του έργου LIFE δεν είχε τα απαραίτητα εργαλεία, όπως π.χ. το σύστημα παρακολούθησης υδάτων.

Στο πλαίσιο του έργου, επίσης, προωθήθηκε η έννοια του αειφόρου τουρισμού, κάτι που έγινε για πρώτη φορά μέσω

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Ν. Κυφωνίδης

έργου LIFE στην Ελλάδα. Αυτό επιτεύχθηκε σε εθνικό επίπεδο στο συμπόσιο για τον τουρισμό σε προστατευόμενες περιοχές που διοργανώθηκε στη Σητεία και σε τοπικό επίπεδο με τις επαναλαμβανόμενες συζητήσεις με τοπικούς παράγοντες για την εξέλιξη των συμβατών με τον φυσικό χαρακτήρα της βορειοανατολικής Κρήτης δράσεων.

Η πρωτοβουλία ανταλλαγής εκτάσεων συνεχίζεται και μετά το πέρας του έργου, ενώ και άλλα θετικά αποτελέσματα του έργου προκύπτουν μετά τη λήξη του. Τον Μάρτιο του 2006, μία επίσκεψη παρακολούθησης από την εξωτερική μονάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπίστωσε ότι στις θετικές συνέπειες του έργου συμπεριλαμβάνεται και η αποτροπή τυχόν ανεξέλεγκτης τουριστικής ανάπτυξης, ενώ οι τοπικοί παράγοντες και επισκέπτες, γνωρίζοντας πλέον την οικολογική και αισθητική αξία του δάσους, ενδιαφέρονται περισσότερο για την προστασία του.

Κατερίνα Μπόλη

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 65

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Κωδικός εντύπου: 2661

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη.

Τ.Θ. 60394 - Τηλ. 2310 473320 - Φαξ: 2310 471795

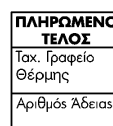
E-mail: mariak@ekby.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακίωρη

Συντακτική Επιτροπή: Ευτυχία Αλεξανδρίδου, Αντώνης Αποστολάκης, Π. Α. Γεράκης, Μαρία Κατσακίωρη, Κατερίνα Μπόλη, Σπύρος Ντάφης, Δημήτρης Παπαδόπουλος, Βασιλική Τσιαούση

Φωτογραφία εξωφύλλου: Φθινοπωρινό τοπίο στην Κεντρική Ροδόπη, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ/Εγχρωμων

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS
Ανατολή Καλεντζίδου, Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.

